

Levda skuggor

En etnologisk studie om historisk påverkan av det armeniska folkmordet i vardagen hos personer med armenisk bakgrund

Astghik Martirosyan

C - Uppsats 15 hp I Etnologi C

Södertörns Högskola I institutionen för historia och samtidsstudier

Kulturanalys - inriktning hållbar utveckling

Handledare: Andrea Dankić

HT 2023

Abstract

The aim of this thesis is to find out how people with an Armenian background talk about the Armenian Genocide in 1915 and how it has affected their everyday life over time until now. The study is based on six interviews and two observations. Using phenomenology and discourse theory, the material has been analyzed and discussed. Phenomenology and discursive theories have helped to connect interview and observation responses to arrive at a conclusion. The results showed that the genocide has been talked about for generations, and that it still affects people in everyday life. The responses to influence in everyday life are more individual, as everyone's identity has been affected to varying degrees. Something that came out very clearly in the study is that everyone with an Armenian background, whose family has been affected by the genocide, wants to reach justice regarding genocide recognition and they want to pass this on for generations.

Keywords: Armenian people, genocide, phenomenology, discourse theory, identity ,impact, emotions, justice

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte och frågeställningar.....	3
Bakgrund.....	4
Tidigare forskning.....	5
Teoretisk utgångspunkt.....	7
<i>Fenomenologi</i>	7
<i>Diskursteori</i>	8
Metod och Material.....	9
Intervjumetoden.....	9
Observationsmetoden.....	11
Reflexivitet & Etik.....	13
Material	14
Observation- scoutkår i Södertälje.....	16
Observation- lokal i Stockholm.....	16
Disposition.....	17
Analys	18
<i>Relationen till folkmordet</i>	18
<i>Formandet av ens identitet</i>	19
<i>Folkmordets påverkan i vardagen</i>	21
<i>Traditioner</i>	21
<i>Religion</i>	22
<i>Framtida generationen</i>	23
<i>Verkligheten</i>	26
Avslutande diskussion	29
Käll- och litteraturförteckning	31
Otryckta källor.....	31
Tryckta källor.....	31
Elektroniska källor.....	32
Bilagor	33
Intervjufrågor.....	33

Inledning

Liam: Armeniska folk mordet är en påminnelse för mig att det är för många som inte har haft chansen att fullfölja sina drömmar och därför måste jag se till att ta vara på de möjligheter jag har. Det finns en sårad punkt inom min själ som försöker få revansch men inte våldsamt såklart. Snarare diplomatiskt och att jag själv ska bli en välkänd person som kan fortsätta att berätta om folk mordet så att ingen glömmar att det har hänt och att det aldrig kan sopas under mattan.

I citatet ovan beskriver intervju personen Liam den roll som folk mordet spelar i hans liv. Denna händelse har jag med egna rötter i Armenien och en relation till.

Att vara född inom ett folk med en lång historia är en erfarenhet som väcker både beundran och stolthet. Jag har alltid känt ett särskilt intresse för den armeniska historien, särskilt när det gäller det armeniska folk mordet 1915. Berättelser om nära och kära, släktingar och familjemedlemmar är berättelser som man regelbundet hör. Från en tidig ålder blir dessa berättelser en integrerad del av ens identitet, då de utgör en viktig del av ens folks historia. Jag har alltid varit nyfiken på hur sådana erfarenheter formar identiteter och gemenskap. Att utforska mitt eget folks historia och försöka förstå dess påverkan på mig själv och mina medmänniskor i dagens samhälle är en fråga som alltid intresserat mig.

Syfte:

Denna studie intresserar sig för berättelser om det armeniska folk mordet hos individer med armenisk bakgrund. Mer konkret är syftet med studien att undersöka hur personer med armenisk bakgrund boende i Sverige berättar om det armeniska folk mordet och den roll som den har spelat i deras liv

Frågeställningar:

Hur berättar personer i Sverige med armenisk bakgrund om folk mordet 1915?

Hur har det påverkat deras traditioner, religion, språk osv?

Bakgrund

Under 1915 utfördes ett folkmord där 1.5 miljoner armenier mördades, bland offren fanns även assyrer, syrianer, kaldeer och greker. Folkmordet utfördes av Osmanska riket, nuvarande Turkiet. Osmanska riket tömdes i stort sett på sin kristna befolkning (Forum för levande historia, 2015).

Mot bakgrund av det Osmanska imperiets kris och förlust av strategiskt viktiga landområden på Balkan under den senare delen av 1800-talet, ökade spänningen mellan den osmanska härskarklassen och den armeniska medelklassen. Armenierna, som tidigare hade varit uteslutna från det politiska livet och utsatta för diskriminering, började kräva rättvisa och samma medborgerliga rättigheter som den muslimska majoriteten. Vid slutet av 1800-talet övergick misstänksamhet gentemot armenierna i förföljelser. Under åren 1894-1896 dödades över 100 000 armenier och många tvingades fly från sina hem. Massakrerna brukar dock inte betraktas som ett folkmord eftersom syftet inte var att utrota hela den armeniska befolkningen, utan att upprätthålla ordningen i riket och sända en varning till grupper som uppfattades som hot mot den existerande maktstrukturen. År 1908 genomförde "Kommittén för enhet och framsteg," även känd som ungturkarna eller Ittihadpartiet, en statskupp och tog makten i Osmanska riket. De började främja idéer om en etniskt homogen muslimsk stat och såg de kristna minoriteterna, särskilt armenierna, som en destabiliserande kraft. När första världskriget bröt ut 1914, gick Osmanska riket i krig på Centralmakternas sida, och de kristna armenierna anklagades för att stödja de allierade (Forum för levande historia, 2015).

Folkmordet inleddes den 24 april 1915 med arresteringar och mord på ledande armeniska politiker, intellektuella och religiösa figurer i Konstantinopel. Det fortsatte med tvångsdeportationer, massakrer, avrättningar och framkallad hungersnöd. Hundratusentals armenier dog av hunger, törst och våld under tvång marscher mot öknarna i Syrien och Mesopotamien. Kvinnor utsattes för våldtäkt, förfördes och såldes som slavar. Barn togs ifrån sina föräldrar och tvingades konvertera till islam. Kristna kyrkor och monument förstördes, och kristna by- och gatunamn ersattes. Offrens egendom konfiskerades. Det armeniska folkmordet betraktas idag som ett av de första folkmorden i 1900-talets historia och en av de mörkaste perioderna i mänsklighetens historia (Forum för levande historia, 2015).

Tidigare forskning

Ulrika Wiggs doktorsavhandling i pedagogik *Bryta upp och börja om: Berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet* (2008) analyserar unga människors berättelser om erfarenheter av flykt och att starta ett nytt liv under sin skoltid i ett annat land. Hennes material är livsberättelser från personer som under sin skoltid har kommit till Sverige som flyktingar. Något hon tar upp mycket i avhandlingen är identitet, om identitetsskapande och hur det påverkar än. Det diskuteras mycket om hur identitet skapas beroende på erfarenheter som i detta fall är unga människor som tvingas fly från deras dåvarande "hem".

Skribenten Wigg (2008) tar upp att resultatet i sådana situationer kan se lika men även väldigt olika ut, det beror på många olika aspekter:

För att summera skulle jag vilja återvända till metaforen med den öppna eller stängda dörren. Det är en fråga om var man får höra hemma, vilka dörrar som står öppna och vilka som är stängda. Men också en fråga om var man vill höra hemma och vad man gör med de dörrar som faktiskt är öppna. (Wigg, 2008:156)

Då det ingår identitet i min studie där jag pratar om respondenternas erfarenheter kopplade till identitet finner jag studien av Ulrika Wigg (2008) intressant och användbart för min egen studie. Även användbart då i studien av Wigg (2008) förekommer även om erfarenheter av flykt och migrationsprocess.

Etnologen Maryam Adjams doktorsavhandling *Minnesspår: Hågkomstens rum och rörelse i skuggan av flykt* (2017) undersöker minnena av exil tillhörande gruppen som flydde från Estland under krigsåren 1939-1945.

Adjam (2017) berättar att hennes huvudpunkt i allt detta är att tala om de minnena som levda erfarenheter och inte för att samla fakta till någon typ av bevis. Minnen kan, som Adjam (2017:12) nämner vara något som blir som en kör tillsammans med alla berättelser om kriget. Maryam (2017) berättar att studien är till för att ta reda på minnena hos en person enskilt och individuellt. Målet är att ta reda på hur det berättas och inte varför.

Vårt varande efterlämnar spår. Berättelser, bilder, artefakter och platser. Med nuets grumliga blick söker minnet efter dessa spår, blickande genom nostalgins äppelblomsrosa skimmer eller bakom stormens gråa regngardin. Det söker finna lämningar av en förflutenhet, minnesbråte som de bringar liv i genom att åter ta upp den och inkludera den i detta nuets pågående flöde. Minnet ger dem röst och lånar samtidigt deras för att tala igenom. (Adjam, 2017: 236.)

Detta är kopplat till min studie genom att jag har gjort intervjuer med personer som fokuserar på en viss minneserfarenhet. Däremot har dessa minnen förts vidare och återberättats då inte många som har upplevt händelsen i sig, folkmordet, lever kvar. Med detta menas det att det inte är minnen som personerna i dagens generation i sig har upplevt utan minnen som har förts vidare i generationer, då de som upplevt inte lever kvar idag. Det är intressant att se hur Adjam (2017) i sin avhandling talar om minnen och hur de kan ge personer röst.

Etnologen Linda Bergs doktorsavhandling *Internacionalistas: identifikation och främlingskap i svenska solidaritetsarbetares berättelser från Nicaragua* (2007) fokuseras på berättelser från kvinnor och män från Nicaragua. De har rest från Nicaragua till Sverige med syftet att arbeta för social förändring. Fokus ligger på hur identiteter speglar nationella, rasifierade och könsrelaterade föreställningar samt hur dessa hanteras inom ramen för en internationell solidaritetsrörelse med ambitionen att sträva mot global rättvisa. Detta görs med hjälp av den postkoloniala teorin och intervjuer analyseras med femton tidigare anställda. Studien är inte till för att en huvudslutsats i slutet ska dras fram, snarare att se och jämföra olika perspektiv. I slutet nämner Linda Berg följande.

Utifrån ett feministiskt postkolonialt perspektiv menar jag att rasifierade, könande, sexualiserande, geopolitiska (däribland nationaliserade) skillnader interrelaterar och formar såväl positioner av underordning som skillnader och motstånd mot patriarkala, kapitalistiska och rasistiska strukturer. Med detta perspektiv har jag visat hur solidaritetsarbetarnas berättelser upprättar gränser, samtidigt som de själva och andra ständigt överträder dessa gränser. Flera gränser skapas genom nationalismens tysta apparatur, tillsammans med "utvecklingsideernas" inverkan på verksamhetens former. (Berg, 2007:285)

Här används ett teoretiskt perspektiv för att göra en undersökning, precis som jag gör i min studie. Det bidrar till att jag ser hur en annan studie använder sig av teori och hur det kan analyseras och diskuteras. Postkolonial teori används för att göra undersökningar som är passande till sin studie. Precis så som jag valt att använda mig av fenomenologi och diskursteori.

Teoretisk utgångspunkt

Teoretiska perspektiv som kommer att användas är fenomenologi och diskursteori.

Fenomenologi

Begreppet fenomenologi kommer från orden fenomen som betyder “det som visar sig” och logi som betyder “lära”. Tillsammans kan man säga att det innebär “läran om det som visar sig för medvetandet” (Högström 2017:55). Skribenten Högström (2017:55) skriver att fenomenologin växte fram under 1900- talet och går ut på att förstå hur individer i socialt samspel skapar och förstå verkligheten. Centrala teoretiker inom fenomenologin är Edmund Husserl och Alfred Schutz. Edmund Husserl lade grunden för den moderna fenomenologin, Husserl ville utforska grunderna för det mänskliga medvetandet. Husserl är en grundare för många av begreppen och tankarna inom fenomenologin. Ett viktigt och centralt begrepp inom fenomenologin är livsvärld som lanserades av Husserl och vidareutvecklades av Schutz. Schutz lade grunden till en fenomenologisk samhällsvetenskap som däremot hade livsvärlden som utgångspunkt. Med livsvärlden menas det den värld som vi lever i. Mer tydligt är det alla dagliga aspekter som spelar roll i ens vardag. Kulturella, fysiska, psykiska osv. Det är sammanhanget för alla upplevelser i vår vardag. Detta kan då i sin tur vara en del av individens formande.

Viktigt begrepp inom fenomenologin är typifieringar. Typifieringar kan förklaras på så sätt att de kunskaper som vi i den naturliga inställningen tar för given utgörs av typifieringar. Typifieringar hjälper oss att dra kopplingar samman. Vi ses inte i världen som endast individuella objekt utan vi kan genom typifieringar urskilja på saker och ting. Skribenterna Berger och Luckman (1966:45) går även in på typifieringar och menar att ju längre ifrån ansikte-mot-ansikte-situationer man kommer, desto mer anonyma och generella blir typerna av social interaktion. Varje typ av typifiering innebär naturligtvis en viss grad av anonymitet. Typifiering är helt enkelt hur vi kategoriserar och förenklar våra sociala upplevelser. Det är

den process där vi använder generella kategorier eller typer för att snabbt förstå och hantera människor, objekt och händelser runt omkring oss. Genom att använda dessa kategorier skapar vi ordning och förväntningar i vår vardagliga interaktion och hjälper oss att göra meningsfulla förutsägelser om hur saker och ting kommer att utvecklas. I grund och botten är det ett sätt för oss att göra den komplexa sociala verkligheten mer hanterbar och begriplig.

Kroppsschema är också ett centralt begrepp inom fenomenologin vilket innebär att vi människor har inbyggda vanor om hur den beter sig i olika rum. När vi lär oss nya kropps vanor såsom olika aktiviteter behöver vi inte endast analysera och få in vanan utan det krävs förståelse av dem. Ett exempel kan vara när jag lärde mig köra bil med hjälp av min pappa, alltså en vuxen. Jag behövde fokusera och få in kropps vanan att trycka på pedalen, ha blicken framåt, kolla speglar osv. Även förståelsen till varför just dessa punkter behöver hjälper kroppsvannan. Kroppsschemat menar även att att människan förhåller sig till den materiella omgivningen som kroppen befinner sig i (Högström 2017:62). Kroppsschema refererar till den mentala representationen av vår egen kropp, inklusive dess olika delar och deras relation till varandra. Det är en inre bild eller karta som vi har i vårt medvetande om hur vår kropp ser ut, fungerar och vilka vanor vi har.

Fenomenologin som helhet kan beskrivas som en metod som syftar till att förstå hur människor interagerar inom olika sociala sammanhang, hur de upplever verkligheten och hur de formas som individer. Genom att använda fenomenologin som en teoretisk ram, kan vi utforska människors upplevelser och deras relationer till det sociala. Centralt för fenomenologin är att människors subjektiva upplevelser utgör grunden för dess analys och förståelse av verkligheten. Denna teori är väldigt användbar för mitt ämne då det kan hjälpa att utforska hur folkets upplevelser har format dem och format dem till de individer de är idag.

Diskursteori

Inom det svenska etnologi fältet har diskursteorin blivit ett användbart verktyg för att tolka och analysera olika fenomen. Särskilt inom politisk diskurs har denna teori blivit känd för sin omfattande terminologi och har tillämpats på en mängd olika sätt inom konkreta studier inom kultur och etnologi (Payne 2017:252). Viktig begrepp inom diskursteorin är artikulationer. Enligt Laclau och Mouffe beskriver de termen "artikulation" som en händelse eller handling,

som kan vara språklig eller icke-språklig, och som sätter ett diskursivt "tecken" i relation till andra "tecken". Med andra ord, det är en process där olika element i en diskurs länkas samman, vilket temporärt fastställer betydelsen av dessa diskursiva delar (Payne 2017:257).

Hegemoni inom diskursteori är centralt och aktuellt begrepp. Inom diskursteorin används begreppet "hegemoni" för att analysera och förstå hur makt och dominans utövas i samhället genom diskurser och språkliga konstruktioner. Det kan även sägas att hegemoni används inom diskursteorin för att belysa och granska hur makt utövas och samhället formas genom språk och diskurser. Det är ett kraftfullt verktyg för att utforska och förstå den komplexa dynamiken i samhällen och kulturella kontexter (Payne 2017:260)

Skribenterna Laclau och Mouffe (1985:106) tar upp kring kampen och betydelsen att kunna vinna. Hegemoni inom diskursteori används som jag nämnde ovanför om betydelsen kring makt.

Jag kommer att använda mig av diskursteori då det är kraftfullt för att analysera både hur det armeniska folkmordet har påverkat armeniska traditioner och hur det armeniska folket har upprätthållit sin gemenskap i Sverige. Diskursteori kan användas för att se hur individer och grupper inom den armeniska diasporan i Sverige har skapat och kommunicerat sina identiteter i relation till det armeniska folkmordet. Även hur gemenskapen har upprätthållits och även se hur traditioner samt religion osv har ändrats och påverkats.

Metod och Material

Jag har använt mig av två olika metoder, intervjuer och observationer. Dessa två metoder är de mest effektiva metoderna för att kunna få svar på frågeställningarna.

Intervjumetoden

Jag har använt mig av intervjuer, genom intervjuer kommer båda frågeställningarna kunna besvaras väl och utförligt då intervjupersoner kan djupt och ingående besvara frågorna. Det var ett ganska direkt val att använda mig av intervjuer då intervjuer är ett bra sätt att få djupa samtal med personer och dessutom bra sätt att ställa följdfrågor. Det är ganska vanligt att följdfrågor dyker upp när man har djupare konversationer då personens svar kan ge idéer om andra frågor.

När det kommer till mina intervjuer så var fokus på armenier, de som alltså har genetiska kopplingar till drabbade av folkmordet. Vilka som valdes var i början lite komplicerat då jag har många i min omgivning som är etnisk armenier, därav hade jag en diskussion med mig själv ifall det är rätt val att välja dem, eller kommer det att påverka min studie. Det blev personer i min omgivning, inte personer inom familj men personer nära mig som jag inte tycker påverkade min undersökning negativt på något sätt. Jag sa till mina intervjupersoner innan intervjun att tala med mig som det är första gången vi ses och i princip att jag inte är medveten om något kring ämnet alls. Detta gjordes då vissa kan ta det för givet att jag redan vet information sedan innan och pratar utifrån det. På ett sätt var det skönt att kunna ha många som man känner till att välja mellan då jag visste vad för typ av personer det är och att det kommer påverka min studie positivt då jag kommer få utvecklat och bra information. Ålder som har valts är varierande, men 18 år och uppåt och kön är viktigt att få med båda då det kan ge flera perspektiv. Genom olika perspektiv menas det att beroende på kön kan ha olika synpunkter eller ha växt upp med olika lärdomar och tankar.

Intervjun valdes som första metod då det är enklast att få djupare inblick i många frågor och då kommer även erfarenheter fram. Genom intervjuer kan följdfrågor ställas som kan vara relevant för forskningen.

Författarna Ulla Eriksson-Zetterquist och Göran Ahrne (2015:56-57) nämner att intervjuer är en av de vanligaste forskningsmetoderna som många använder sig av. Men trots att intervjumetoden är en av de vanligaste nämner skribenterna hur denna metod inte enbart handlar om att man går ut och intervjuar personer bara och därefter är det klart. Utan denna metod handlar om mer än så och tar sin tid att göra. Det viktiga handlar om att man planerar och har sina olika frågor i beaktande innan själva handlingen om att gå ut och intervjuar sker. Genom att redan ha det färdigt underlättar processen under intervjun. Det är alltså väldigt viktigt att ha en planering då det underlättar att utföra intervjuerna på ett välplanerat sätt, ha följdfrågor, veta hur man ska hantera när det gäller olika situationer och reaktioner osv.

Författaren Barbro Klein (1990: 41), diskuterar komplexiteten i att föra intervjuer och sedan transkribera dem i skriftlig form. Hon påpekar att det inte handlar enbart om att dokumentera allt som sägs, utan att det även är en betydelsefull process hur detta görs. Det innebär att man inte bara ska mekaniskt överföra orden, utan också vara medveten om hur man förmedlar

informationen och undviker att snedvrیدا eller förändra respondentens ursprungliga budskap. Detta är relevant till min studie och specifikt ämnet jag valt då de jag intervjuer talar om deras personliga erfarenheter om ett ämne som är känsligt och minnessväckande. Det är viktigt att kunna förmedla deras budskap i deras svar på ett rätt sätt, annars kan det tolkas fel för läsaren.

Skribenten Barbro Klein (1990:44) tar även upp vikten av att förstå att en intervju är i grunden ett samtal mellan två individer. Det är av yttersta vikt att inte bara tala snabbt och ställa frågor, utan att istället föra en dialog där respondenten känner sig bekväm och uppmuntrad att dela sina tankar och erfarenheter. Det handlar om att skapa en atmosfär av tillit och öppenhet i interaktionen, snarare än att bara samla in fakta.

Observationsmetoden

Observationsmetoden valdes som ett tillvägagångssätt för att utforska förändringar i olika kulturella aspekter. Genom att observera områden där armeniska kulturella minnen och traditioner framträder inklusive platser där armenier samlas för att fira sina kulturella traditioner strävar etnologiska studier efter att belysa eventuella kulturella kopplingar till folkmordet.

Två områden valdes till observation, tanken var att observera två platser där armeniska traditioner och kulturella aspekter kan komma fram. Båda är platser där det är personer som är etnisk armenier där kulturella aspekter kan observeras. En av platserna är en armenisk scoutkår i Södertälje. Andra platsen som valdes är en lokal där armenier, oftast vuxna män samlas. Dessa platser kändes relevanta då observation där olika åldrar, kön, armenier med olika bakgrund är på en och samma plats.

Valet av platser var inte så svårt för mig då jag redan kände till dessa platser och ganska direkt bestämde mig för att välja dem. En stor anledning till att jag valde just dessa två är att det finns olika olika typer av armeniskt folk kopplat till den armeniska bakgrunden, ålder, kön osv. Scoutkåren består av mestadels personer med armenisk-syrisk bakgrund, lite mer unga personer och varierat kön. Medan lokalen är armenier med bakgrund från nuvarande Armenien, äldre personer och inte lika varierat kön. Då jag redan hade information om detta sedan innan var det definitivt till hjälp att kunna välja rätt observationsplatser.

När jag befann mig på dessa platser så satte jag mig i den rollen att kolla runt, anteckna och samtala med personer ifall frågor dyker upp. Huvudpunkten var att ta reda på ifall aspekter kring folkmordet kommer upp, där det blir gemenskap och likheter.

I boken av författaren Philip Latander (2015:117) förklaras begreppet observation som en metod. Etnografi, som är ett annat ord för observation, härleds från "etno," som betyder "folk," och "grafi," som betyder "beskriva." Genom användningen av fältarbete, som är en närliggande term till observation och etnografi, kan vi förstå innebörden av observation mer ingående.

Författarna Ehn och Klein (1994:10-11) beskriver personer som utför fältarbete som antropologer och etnologer. De blir deltagare i andra människors liv samtidigt som de observerar händelserna. Fältarbete innebär också deltagarobservation, vilket innebär att man befinner sig i en intensivt reflexiv situation. Som deltagare måste man vara på helspänn och ständigt reflektera över sina relationer till andra och vilket intryck man gör på dem. Ehn och Klein (1994:12) lyfter fram betydelsen av reflexivt tänkande i samband med fältarbete. Genom att ha ett reflexivt perspektiv kan man skapa nya insikter vid varje steg av observationen och skrivandet.

I sin bok (Ehn och Klein, 1994:33) beskriver författarna också hur fältarbete kan bli ett äventyr. Det handlar om att möta människor, utforska olika miljöer och betrakta situationer från olika perspektiv. Detta är något som hjälpte mig under mina två observationer som jag utförde, tanken att det även ska vara som ett äventyr hjälpte mig att kunna slappna av mer och inte vara så formell. Detta i sin tur hjälpte mig att uppleva saker och ting på ett djupare sätt och vara en del av gemenskapen på dessa platser.

Varför jag just valde dessa två metoder är då jag tycker de kompletterar varandra bäst. När du utför intervjuerna får du personliga och djupgående svar, sedan i observationen får du en bild av det hela och fångar in uppfattningar. Intervjun blir alltså som en grund för observationen.

Författaren Ulla Eriksson-Zetterquist skriver i sin studie "Handbok i kvalitativa metoder" (2015:42) hur det är att blanda mellan olika forskningsmetoder med varandra när det kommer till en studie. Genom att kunna använda sig av flera olika metoder bidrar det till mer kunskap, lärdomar, nya perspektiv och begrepp som kompletterar varandra. Dessa två

kompletterar varandra bra genom att jag redan nämnde ovan att intervjun blir som en grund för observation. Flera perspektiv i erfarenhet men även bild och verklighetens perspektiv. Det var inte enkelt att välja sina intervjupersoner, platserna att observera och generellt mina val bland metoderna då det är grunden till arbetet. Det är även bra att använda sig av flera metoder då olika empiri bidrar med olika kunskap. I detta fall som det redan nämns ovanför kan observation jämfört med intervjuer ge kunskap och känsla av verkligheten. Verkligheten upplevs på ett sätt som inte framkommer i intervjuer, då i intervjuer får du endast svar och inte verklighetsuppfattningar. I intervjuer framkommer istället en konversation där chansen finns att fördjupa sig och ställa följdfrågor som leder till en djupgående diskussion.

Reflexivitet & Etik

Att vara reflexiv som författarna Billy Ehn och Barbro Klein (1994:10) beskriver är hur man som forskare medvetet i sitt arbete analyserar och ger en betydelse till sin undersökning, vilket jag som forskare kommer att utgå ifrån specifikt. Jag har tagit del av detta då detta har hjälpt mig att under arbetets gång ha i tankarna att jag ger en viss betydelse till mitt arbete och utstrålar på sätt och vis en energi som jag har valt.

Som forskare måste man vara mån om det som man ska arbeta med och hur det ska gå till. Skribenten Oscar Pripp (2011:73) tar upp personliga ställningar som forskare har i sin egen undersökning. Pripp (2011:73) säger att fältarbetaren ska sträva efter ett etnologiskt material som sedan ska representera många olika delar och vinklar, där personlig åsikt exkluderas.

Ämnet som är valt är något som ligger mig nära hjärtat då jag har familj och släkt som har drabbats av händelsen. I detta fall måste jag som forskare kunna fokusera på att vara en forskare, alltså inte låta känslor och tankar ta över. Det kan vara enkelt att sväva bort av känslor samt tankar och glömma bort att jag som forskare är och ska vara neutral till detta. Grunden till mitt valda ämne är nog min och mina förfäders koppling till detta som jag vill uppmärksamma mer. Däremot har detta även gett mig inblick i hur viktigt det är att prata om sådana händelser för att folk ska vara så uppmärksammade som möjligt. Mest kan det vara för att kunna undvika liknande händelser i framtiden, ju fler människor som får inblick i detta.

Valet av personer för att intervjua var rätt så enkelt då fokuset ligger på armenier och deras påverkan efter folkmordet, därav är det folk med armenisk bakgrund som ska intervjuas. Ålder är viktigt också då det behöver vara personer som kan se innebörden av folkmordet, dess innebörd och kunna analysera ifall det finns någon påverkan. Intervjupersonerna är alltså 18 år och äldre.

En viktig del som jag behövde tänka på var metoderna, specifikt intervjudeln. Då det är personer med armenisk bakgrund som är med i studien behöver jag som forskare se till att inget på något sätt är vinklat eller hatiskt. Med detta menar jag att det är enkelt att sväva bort i detta då jag själv tillhör denna historia, därför var det extra viktigt att tänka på detta och att vara neutral. Tanken är att ta reda på erfarenhet, minnen, gemenskap och känslor. Inte en historisk forskning för att tala om rätt och fel.

Mycket av detta som framkommer känner jag mig själv i och ibland kan det vara svårt att låta bli att inte inkludera mig själv och mina tankar samt erfarenheter. Därav behövde jag hela tiden påminna mig själv om min roll i detta och vad syftet med hela studien är. Att exkludera sig själv och sina tankar var inte så svårt i sig då mycket i början var fakta och sedan var det analys av intervjuerna. Däremot var det extra svårt inom observationen, jag hade kunnat exkludera mig själv helt och inte dra kopplingar mellan det jag såg under observationen och mina egna erfarenheter under min livsgång. Dock valde jag att i den delen inte exkludera mig själv då jag i slutet av hela arbetet förstod att mina egna erfarenheter och tankar är en stor del av arbetet. Skulle arbetet se annorlunda ut om jag inte alls nämnde min egen roll i detta? Kanske skulle det. Däremot är den stora anledningen till mitt valda ämne mina erfarenheter och mitt intresse inom detta. Därför valde jag att blanda in egna erfarenheter för att ge en mer personlig bild i vissa delar av arbetet. Självklart gjordes detta utan att ha någon tanke alls om att vinkla något eller välja part.

Material

I en studie där man utför en kvalitativ studie är det viktigt att vara mån om anonymisering. Skribenten Oscar Pripp (2011:82) säger att det är väldigt viktigt att informera intervjupersonerna om de skyldigheterna jag som forskare har. Till exempel att intervjumaterialet skyddas för otillbörlig insyn. Pripp (2011:82) nämner även att om

intervjupersonerna väljer att inte vara anonym kan det vara bra att anonymisera dem i studien då det inte kan garanteras vad för konsekvenser det kan få.

Åtta personer intervjuades men endast sex av de valdes till analysen. Varför jag endast valde sex personer är för anledningar som inte riktigt tänktes igenom innan arbetet påbörjades. Negativa aspekter kan alltid förekomma inom materialinsamling, i detta fall hände detta mig. Jag valde att inte ta med två av intervjuerna då mycket av det redan hade upprepats och det var inga variationer. När jag lyssnade på intervjuerna för att sedan transkribera så ville jag ta ut så mycket olika erfarenheter som möjligt, för variation. Det är däremot inte så konstigt att många av dem har likheter då det är ett ämne som är individuellt men kan även få sådan gemenskap.

Intervjupersonerna består som sagt av åtta personer av åtta personer från åldern 19 till 50 år , varav fyra är kvinnor och fyra var män. Åldersgruppen varierade för att få olika svar och tankar. Intervjupersonerna som jag har utgått ifrån kommer kallas för påhittade namn då en eftersträvan av anonymitet i intervjun sker. Anna, Bella, Julia, Adam, Alex, Liam är de sex intervjupersoner som jag valt att använda i min analys. Här nedan kommer även en liten beskrivning av varje intervjuperson för att kunna få en mer förståelse och bakgrund på de som intervjuats.

Anna är en 19-årig kvinna från Stockholm, uppväxt i Sverige men har nationaliteten armenier.

Bella är en 39-årig kvinna uppväxt i både Armenien och Sverige, har nationaliteten armenier.

Julia är en 33-årig kvinna uppväxt i både Armenien och Sverige, har nationaliteten armenier.

Adam är en 21-årig man från Växjö, uppväxt i Sverige men har nationaliteten armenier.

Alex är en 20-årig man från Stockholm, uppväxt i Sverige men har nationaliteten armenier.

Liam är en 24-årig man från Stockholm, uppväxt i Sverige men har nationaliteten armenier.

Alla åtta intervjuerna varade i 45-60 minuter. Platsen där intervjuerna utfördes var olika beroende på intervjuer, däremot alla fysiska och de spelades in med min mobiltelefon. Två av intervjuerna var hemma hos intervjupersonerna, medan 6 av de andra var i skolans bibliotek.

Observationen har observerats under två olika tillfällen för att kunna få in mycket material, detta har därför kunnat ge en stor insamling av material för att sedan kunna analysera.

Observationen utfördes på två olika destinationer med syftet att observera hur gemenskapen är bland dessa personer. Platserna valdes med tanken att det ska vara en varierad åldersgrupp för att samla in mer varierat material samt att det ska vara personer med etniciteten armenier. Observationerna utfördes två olika dagar och båda varade i cirka två timmar.

Observation- scoutkår i Södertälje

Denna observation utfördes i lokalen där homenetmen scoutkåren i Södertälje äger rum. Varför detta var en av observationsområdena är för den anledning då många armeniska ungdomar samt vuxna deltar i detta program. Jag kontaktade dem och berättade om varför jag skulle vilja besöka samt fråga om tillåtelse. Scoutkåren lät mig besöka dem och angav ett datum som skulle passa in. När jag befann mig på platsen den 12/11 så märktes direkt gemenskapen av alla, den direkta känslan att alla de har i princip en och samma bakgrund var väldigt tydligt. Det var sånger, kläder som uttryckte att de har den etniska bakgrunden armenier, oavsett ålder och kön var de väldigt enade. Denna observation gav mig mycket gällande gemenskapen kopplat till historien. Något som jag la märke till var diskussionerna kring ett ämne om Armenien som sedan fördes vidare till ämnet om folkmordet. I princip alla där har familj som har bevittnat händelsen. Frågor ställdes under observation till de som befann sig där om gemenskapen och anledningen att de är med i kåren. Summeringen av svaren är att det är så mycket som deras förfäder har gått igenom i historien och scoutkåren får de att känna gemenskap med varandra.

Observation- lokal i Stockholm

Observationen i lokalen som valdes var ett direkt val för mig då många äldre i min omgivning brukar befinna sig där. Det är en lokal i Stockholm där mestadels personer som är etniska armenier samlas. Oftast är det vuxna män, skulle det vara något specifikt att fira är självklart

familjer och yngre välkomna. Lokalen är som mest aktiv varje fredag och jag har själv familjemedlemmar som är en del av den gemenskapen, därav var det enkelt att kunna få chansen att observera där.

Jag besökte lokalen fredag den 17/11, mitt huvudfokus var att från sidan observera hur stämningen i lokalen. Jag var mestadels själv för att observera men ibland kunde jag ha små konversationer med folk och ställa frågor om lokalen, deras gemenskap, samarbete osv.

Det var mycket musik som kunde innehålla meningar om sorgen för händelsen 1915. Något som alltid tillkommer på fest, samlingar och evenemang hos armenier är att alltid skåla för all sorg armeniska folket har gått igenom. Denna gång i lokalen var inget undantag, det tillkom också och då pratades det under tiden de skålar om att en vacker dag ska rättvisan uppstå.

Disposition

I inledningskapitel har jag först redogjort varför just detta ämne har valts, syfte och frågeställningar samt historisk bakgrund om valda ämnet. Jag har sedan beskrivit de valda teorierna fenomenologi och diskursteorin, innebörden av de viktigaste begreppen inom teorierna och deras relevans till ämnet. Sedan presenteras tidigare forskning där liknande händelseförlopp har forskats.

Vidare kommer metod och material del, där till att börja med intervju och observationsmetoden beskrivs och sedan en kort diskussion om hur dessa två valda metoderna kompletterar varandra. Därefter kommer reflexivitet och etik där det diskuteras min roll under arbetets gång som forskare samt svagheter. Till sist presenteras material.

Den följande analysen är uppdelad i fem kapitel. Det första, *Relationen till folkmordet, formandet av ens identiteter, folkmordets påverkan i vardagen (traditioner & religion), framtida generationen* och *verkligheten*. I detta kapitel diskuteras intervjusvaren och observation med hjälp av teoretisk utgångspunkt och tidigare forskning. Avslutningsvis kommer slutsatsen där resultatet presenteras och diskuteras.

Analys

Relationen till folk mordet

För många respondenter är relationen till folk mordet densamma, alla har nationaliteten armenier. Bella berättar som resterande intervju personer att anknytningen är stor då hon är etnisk armenier och har förfäder som varit med om folk mordet.

Jag är etnisk armenier, dessutom är min farfar en av dem som har flytt från folk mordet. Jag har en stark anknytning till folk mordet. Min farfar flydde med hela familjen, nästan hela släkten från Xars (en stad i dåvarande Armenien innan folk mordet som tillhör Turkiet nu) och de bosatte sig i Armenien.

Jag frågade i samband med intervjun var de hade fått information om folk mordet ifrån. Mångas svar var lika då de flesta hade fått information genom deras familj under uppväxten. Sedan har vi de som har gått i skolan i Armenien och fått chansen att lära sig om det i skolan. Liam svarar däremot att han valde att läsa om det och ta reda på det på egen hand.

Liam: Genom berättelser och egen research. Jag tycker inte om att vara "biased" och därför har försökt ta reda på fakta på egen hand.

Julia: Sen jag var liten har de berättat i skolan, historiektionerna och massor. Även i hemmet när jag var liten har jag fått höra berättelser. Sedan har vi 24 april, minnesdagen för folk mordet där de visar filmer bland annat och vi besöker minnesplatsen. Det är alltså något du växer upp med.

Många svar resulterade i samma svar, där många har växt upp med berättelser och diskussioner från familjen. Detta kan kopplas till Adjam (2017) studie av, minnen och spår av minnen. Etnologen Adjam nämner även hur minnen kan ge röst. Dessa personer som överlevde folk mordet har i generationer fört vidare minnen som sedan har gett dagens generation röst i att kunna tala, kriga om rättvisa och information.

Man kan tänka sig varför det egentligen är viktigt att ha kunskap om det som hänt i historien och i detta fall för över 100 år sedan. Det ställdes följdfrågor under intervjun om varför det egentligen är viktigt och varför de fått information sedan deras uppväxt. Svaren var väldigt

olika men i det hela resulterade det i kunskap, rättvisa, förståelse och starkare anknytning till rötter och arv. Genom att växa upp med en stark historia bakom sig får man kunskap som inom till exempel historia vilket kan bidra till bättre förståelse inom olika händelseförlopp idag. Sedan kan det på sätt och vis hjälpa än att forma ens identitet kopplat till rättvisa, att sträva efter det rätta eller inom stora händelseförlopp stödja det svaga parten för att man är medveten om konsekvenserna. En stor aspekt är då starkare anknytning till sin familj och rötter. Det skapas sån slags gemenskap när man tillsammans har en så stark historia och kämpar än idag för gemenskap. Det kom även fram i intervjuerna på tal om gemenskap där assyrier, syrianer, keldaner och greker också är en del av detta då deras folk var en del av de drabbade under folkmordet. Detta i sin tur har då bildat en gemenskap bland alla dessa folk inom olika delar av världen.

Formandet av ens identitet

Identitet är en komplicerad fråga där många begrepp och tankar kan definieras. Hur identitet skapas och formar en människa kan bero på många aspekter i livet. Inom fenomenologin är ett viktigt begrepp som rymmer detta, livsvärld. Med livsvärld menas det, den värld vi lever i och hur den formar oss under vår livstid Högström (2017:56). Det handlar om att förstå allt runt omkring, de aspekter som under ens liv har format än till den personen de är idag.

När denna fråga ställdes i intervjun kom det upp många likheter kring att känslan om rättvisa byggs upp under uppväxten. Då folkmordet 1915 än idag inte erkänts av dåvarande Osmanska riket (nuvarande Turkiet) nämner respondenterna att de vill kämpa om rättvisa för att erkännande ska ske. Detta menar de bygger på att de även vill kämpa om rättvisa inom andra aspekter också, inte endast om armeniska folkmordet.

Julia: Det är en vilja för rättvisa som jag kämpar för, för att Turkiet ska erkänna. Be om förlåtelse där bland annat betala massa skulder osv. Detta har gjort mig rättvis som person inte bara om folkmordet utan allmänt att rättvisa ska ske. Därför kan jag säga att det har påverkat min identitet.

Liam: Armeniska folkmordet är en påminnelse för mig att det är för många som inte har haft chansen att fullfölja sina drömmar och därför måste jag se till att ta vara på de möjligheter jag har. Det finns en sårad punkt inom min själ som försöker få revansch

men inte våldsamt såklart. Snarare diplomatiskt och att jag själv ska bli en välkänd person som kan fortsätta att berätta om folkmordet så att ingen glömmer att det har hänt och att det aldrig kan sopas under mattan.

Det fenomenologiska begreppet kroppsschema (Högström 2017:62) kan användas för att förstå Julia och Liams utsagor genom deras berättelser om rättvisa. Vanor du får in i ung ålder använder du dig alltså livet ut omedvetet, det blir som ett underliggande kroppsschema. I detta fall är viljan för rättvisa och revansch någon som Julia och Liam undermedvetet kämpar för, något som växt med de sedan ung ålder.

Livsvärlden, som är central inom fenomenologin, representerar den värld där vi lever och hur den formar våra upplevelser och förståelse. Julias strävan efter rättvisa och dess påverkan på identitet kan ses som en reaktion på händelserna inom livsvärlden, särskilt de som är kopplade till det armeniska folkmordet. Genom att aktivt engagera sig i kampen för rättvisa deltar i detta fall Julia i den gemenskap och de relationer som aktivt formar ens identitet.

Fenomenologin betonar även relationernas avgörande roll i identitets bildningen. Julias strävan efter rättvisa, särskilt att få erkännande från Turkiet, kan ses som ett sätt att upprätthålla och vårda relationer inom den armeniska gemenskapen. Genom engagemang i denna kamp knyter det an starka band till gemenskapens normer och värderingar, vilket i sin tur formar identitet.

Tidsdimensionens betydelse erkänns inom fenomenologin. Strävan efter rättvisa kan ses som en kontinuerlig process där man är medveten om historien och hur den påverkar nuet och framtiden. Att kämpa för rättvisa i relation till det armeniska folkmordet kan ses som en form av historisk medvetenhet, och det påverkar därmed din uppfattning av än själv och ens identitet.

Fenomenologin inkluderar även kroppsliga upplevelser, och Julias beskrivning av en "vilja för rättvisa" kopplas till den kroppsliga sfären. Hennes engagemang för rättvisa är inte bara en tankeprocess utan involverar också fysiska och emotionella dimensioner. Det kan inkludera känslor, kroppsliga reaktioner och handlingsmönster som är en del av hennes upplevelse av rättvisa och formandet av hennes identitet.

Fenomenologin betonar att förståelse utvecklas över tid. Identitet påverkas inte statiskt av händelserna, utan förändras och utvecklas kontinuerligt genom strävan för rättvisa. Denna förändring över tid är en central aspekt av fenomenologiskt tänkande. Genom att aktivt delta i och forma sin identitet genom kamp för rättvisa integreras dessa fenomenologiska principer i ens livsvärld.

Folkmordets påverkan i vardagen

Olika diskurser håller samman varandra. Med hjälp av diskursteorin kan man tänka sig hur man skapar traditioner, hur man håller gemenskapen inom de olika traditionerna. Med hjälp av diskursteorin kan man analysera sig kring språk och ifall det hjälper traditioner att hålla ihop. Det diskuteras fram olika svar gällande religion och traditioner. Många tar upp minnesdagen som är den 24 april varje år, detta visar sig att en händelse har skapat denna tradition. Däremot kan det diskuteras hur denna tradition följs varje år. Många fall inom diskursteori diskuteras makt, i detta fall skulle inte jag säga att makt har så stor roll då det inte nämns i respondenternas svar. Summeringen av svaren skulle vara att det är något som var och en väljer att följa upp till varje år. Det finns ingen specifik lag eller regel.

Diskurser inom olika traditioner, i detta fall minnesdagen skapar en gemenskap om historiska minnen. Av respondenternas svar märktes det att detta sker endast i Armenien där minnesplatsen finns. Dessa diskurser har alltså skapat en tradition som bevarar minnen från händelsen.

Denna fråga är väldigt brett och många aspekter kan passa in här. Därav valde jag huvudfokus, vilket i detta fall är på religion och traditioner. Jag tänkte att respondenternas svar skulle variera, däremot fanns det många likheter i svaren.

Traditioner

Julia: Ja, vi har minnesdagen för folkmordet, 24 april. Alla armenier köper blommor och promenerar tillsammans till minnesplatsen och lämnar blommor. Sedan visas filmer om folkmordet. Gällande religion har kyrkor (pataraq) gudstjänster till minne av alla som gått bort. Det är en sorgsen dag.

Bella: Vi har alltid varit ett kristet land och är det första folket som ansåg kristendomen som en statsreligion så det har alltid varit en del av vårt folk. Traditionsmässigt så är det då att vi har 24 april minnesdag där vi besöker Tsitsernakaberd.

Adam: Jag skulle inte säga att det har skapat fram traditioner, snarare ett tankesätt växtes om gemenskap och att liknande inte ska ske igen då vi redan har förlorat så många i vår historia. Vi har minnesdagen för folkmordet som är en årlig tradition, en sorglig dag för alla armenier runtom i hela världen.

Minnesdagen som då många tar upp är minnesdagen för det armeniska folkmordet 1915 som är den 24 april varje år. De flesta av intervjupersonerna nämnde just den dagen vilket resulterar i att det är en stor och viktig dag för Armenien som i generationer har hållit sig kvar.

Religion

Anna: Jag tror inte att det har påverkat min kristna tro eftersom som sagt står jag fortfarande fast att jag är kristen och följer de kristna traditionerna. Däremot så har det stärkt religionen i sig att människor känner annan gemenskap och tillhörighet eftersom man har känt att religionen har varit hotad då idag håller man extra hårt om varandra.

Julia: På sätt och vis har det då verser som står i Bibeln har förstärkts i mina ögon. För att inte hata på ett helt folk, då i Bibeln står det att vara förlåtande, då påminner jag mig hela tiden att inte vara hatisk då det skedde av Turkiets gamla regering. Be om rättvisa men inte vara hatisk.

Alex: Nej, min relation till gud är oberoende av vad som händer eller har hänt runt om mig.

Efter ett folkmord kan religionen spela en central roll i individens och samhällets försök att förstå och hantera de traumatiska händelserna. Fenomenologin ger oss insikt i hur individer, formade av sina upplevelser, närmar sig och upplever sin tro efter folkmordet. Diskursteorin ger oss möjlighet att analysera de sociala konstruktionerna av religiösa narrativ och hur de påverkar gemenskapens kollektiva minne och förståelse.

Inom fenomenologin blir religion en del av individens livsvärld, där den kroppsliga och emotionella upplevelsen av förlust och lidande kan skapa en sökande efter mening. Efter ett folkmord kan religiösa uttryck och ritualer fungera som sätt att hantera och ge uttryck för den komplexa sorg och det trauma som gemenskapen har upplevt. Individens personliga relation till sin tro kan intensifieras, omformas eller ifrågasättas som en reaktion på det som inträffat.

Diskursteorin belyser hur religionen, genom språkliga och sociala konstruktioner, formar och förmedlar det kollektiva minnet av folkmordet. Religiösa narrativ kan användas för att ge mening åt det förflutna och skapa en gemensam identitet inom samhället. Samtidigt kan religiösa diskurser användas för att rättfärdiga eller ifrågasätta politiska beslut och maktstrukturer i samband med folkmordet.

Det religiösa språket kan fungera som en plats för förhandling och tolkning av händelserna efter ett folkmord. Diskurser om förlåtelse, försoning eller rättvisa kan formas inom religiösa sammanhang och påverka samhällets sätt att närma sig och förstå den kollektiva upplevelsen av folkmordet. Samtidigt kan det uppstå konflikter kring tolkningen av religiösa texter och läror, vilket ytterligare påverkar gemenskapens förhållningssätt till det förflutna.

I sammanhanget av ett folkmord blir religionen en arena där fenomenologins betoning på individens upplevelser och diskursteorins fokus på sociala konstruktioner samverkar. Det religiösa blir inte bara en personlig tröst utan också en del av det offentliga samtalet som formar och reflekterar det kollektiva minnet efter folkmordet.

Alex: Armeniska folkmordet är inte bara ett folkmord som har lett till att dåvarande Amernier har dött, alla armenier har ett hål i sin själ och alltid försöker hålla ihop för att hjälpa varandra att förhindra att något liknande skulle ske igen. Armenier är världens godhjärtade och hjälpsamma personer på den här planeten. Vi står upp inte bara för oss själva men också för andra etniciteter och folkgrupper som utsätts för förtryck.

Framtida generationen

Armenier har kämpat i årtal för att nå rättvisa och många vill att deras framtida generationer också ska sträva åt den rättvisan märks det utifrån dessa intervjuvar. Det är intressant och veta vad armenier egentligen tror om deras framtida generationer.

Liam: Jag tror inte att det kommer ha någon påverkan på framtida generationer eftersom vi har nya problem och andra typer av distraktioner. Historia är inte lika viktigt nu som förut. Folk tänker på nuet och en tiktok generation har framhävt ett nytt tänkande. “Forget the past, live in the moment” och det har tagits ur kontext vilket har lett till att människor inte är allmänt utbildade inom historia.

Anna: Den framtida generationen kommer bli påverkad på samma sätt som vi. De kommer att få höra och bli uppmärksammade väldigt tidigt eftersom det är en del av vår folkgrupp sedan är det till var och en individ att använda den historien på deras sätt men jag tror definitivt att man kommer att behålla tron på samma sätt för de framtida generationerna med.

Julia: Jag som nuvarande generation känner behov att informera den kommande generationen för att de sedan ska informera nästkommande generationer. Bland annat för att viljan av rättvisa inte ska dö ut. Jag tror inte att detta kommer glömmas bort utan armeniska folket kommer alltid att komma ihåg och aldrig sluta sträva efter rättvisa. Sedan är det väldigt viktigt också att informera för att sådant inte alls ska hända i världen och inte bara med armenier.

Det framgår tydligt att svaren om framtiden varierade bland intervjupersonerna. Detta kan kopplas till individernas olika tankesätt och förhållningen till deras egen identitet. Dessa variationer belyser en komplexitet kring hur människor relaterar till historiska händelser och dess påverkan på deras syn på framtiden.

En tydlig trend som framkommer är en viss pessimism bland vissa respondenter när det gäller framtiden och utsikterna för rättvisa. Detta syns i resonemangen där några uttryckte att de upplever att hoppet om rättvisa minskar med tiden och att historien riskerar att glömmas bort. Det är intressant att utforska hur denna pessimism kan relatera till upplevelsen av folkmordet och den pågående kampen för erkännande.

En möjlig förklaring till denna känsla av förlorat hopp kan vara den komplexa karaktären av kampen för erkännande av det armeniska folkmordet. Trots årtionden av aktivism och påtryckningar har vissa fortfarande inte sett det erkännande de önskar från den turkiska

regeringen. Denna långvariga kamp kan skapa en känsla av uppgivenhet och utmattning hos vissa individer.

En annan viktig faktor som framkom är den globala dispersionen av armenier. Att vara utspridda över världen kan skapa en utmaning när det gäller att upprätthålla en stark gemenskapskänsla och en tydlig koppling till ens armeniska identitet och historia. Den geografiska separationen kan leda till att historien om folkmordet uppfattas som avlägsen och därmed mindre relevant för vardagslivet för vissa armenier.

Det finns självklara faktorer i hur vissa generationer får information jämfört med andra och hur detta bevaras. Skillnader också i hur äldre och yngre generationer inom den armeniska gemenskapen hanterar och delar minnet av det armeniska folkmordet 1915 är tydliga och komplexa. Äldre generationer, som ofta har direkta anknytningar genom familjehistorier och överlevnadshändelser, bär med sig en närmare och mer personlig upplevelse av folkmordet. Deras perspektiv präglas av dessa erfarenheter och har format deras identitet och engagemang.

Yngre generationer står inför nya utmaningar och möjligheter när det gäller att hantera minnet av det armeniska folkmordet. Den digitala eran och tillgången till information via internet och sociala medier har förändrat sättet de lär sig och delar med sig av historien. Deras diskussioner och reflektioner om folkmordet kan nu nå ut på olika plattformar som sociala medier, bloggar och podcasts, vilket ger dem nya och mer mångsidiga sätt att kommunicera och engagera sig.

Språk och kommunikationsformer skiljer sig också mellan generationerna. Medan äldre generationer kanske föredrar traditionell kommunikation, använder yngre generationer moderna medel och digitala verktyg för att diskutera och sprida medvetenhet om folkmordet. Dessa skillnader i kommunikationsstilar speglar den teknologiska utvecklingen och förändringar i samhället över tid.

Politisk medvetenhet och aktivism är ytterligare områden där generationsskillnader kan framträda. Äldre generationer kan ha en lång historia av politiskt engagemang och aktivism som sträcker sig över årtionden. Yngre generationer, å andra sidan, kan ha en annan inställning till politiskt engagemang och använda nya strategier och plattformar för att göra sina röster hörda.

Som jag nämnde ovanför global dispersion och identitet är en annan faktor att beakta. Med en ökad global dispersion av armenier har yngre generationer ofta en mer mångkulturell identitet och kan vara mer internationellt utspridda. Detta kan forma hur de relaterar till det armeniska folk mordet och hur de ser på sin egen identitet.

Historieundervisning och skolbaserad information skiljer sig också mellan generationerna. Med äldre generationer som kanske primärt har lärt sig genom familjetraditioner och personliga berättelser får yngre generationer sannolikt också information om folk mordet genom formell skolundervisning.

Verkligheten

Jag är själv etnisk armenier och i detta fall är det enkelt att tala för många observationer som jag har omedvetet varit med om under mina både yngre och äldre ålder. Mycket av det jag såg under dessa observationer är något jag varit med om och växt upp med. Att skåla för det som hänt i historien är något som tillkommer i alla samlingar. Oftast dyker det upp konversationer, det kan vara konversationer om Armenien idag men på något sätt kommer historia konversationer upp då många identitet har formats utifrån historien.

Typifieringar som Högström (2017:55) tar upp inom fenomenologin innebär att människor tenderar att kategorisera sina erfarenheter för att göra de meningsfulla och hanterbara. Detta är något som kan kopplas ihop till detta då dessa personer som har historia kopplat till folk mordet 1915 väljer att genom olika aspekter ge mening till deras erfarenheter.

Under observationen var det mycket som väckte känslor hos mig men en specifik händelse som jag förhoppningsvis inte kommer glömma är när en kvinna som är närstående till några av de som är med i scoutkåren kom fram till mig. De i scoutkåren hade på armenisk musik och tillsammans sjöng, enligt denna kvinna såg hon på mig hur jag lyssnade på musiken och man såg djupet i mina ögon. Kvinnan kramade om mig hårt när hon kom fram till mig och började djupt berätta om hur hennes förfäder har drabbats av folk mordet m.m. Vi hade en lång och härlig konversation som avslutades i tårar.

Observationerna gav mig ett nytt perspektiv för gemenskap. Något som oftast kan förekomma som fördomar inom armenisk folk är skillnaden på någon som är armenier från

Armenien och en syrier armenier som kanske växte upp i Syrien. Detta pratade jag med några ungdomar om under scoutkår observationen där de flesta är armenier från andra länder runt om och inte från själva Armenien. De talade om det på ett sätt som gav mig glädje då det framkom att oavsett vad för diskussioner det kan ske så är huvudsaken i dem och deras hjärta gemenskapen oavsett bakgrund och uppväxt.

En av ungdomarna i scoutkår gruppen talade om vad problemet egentligen kan grunda sig i, vilket resulterade i folkmordet. Varför de folkskillnaderna finns är på grund av flykten och hur Osmanska riket tog delar, alltså mark från Armenien som nu kallas för Västarmenien. Kan även kallas för nya och gamla Armenien.

I den valda lokalen, där gemenskapen av etniska armenier samlades, blir det tydligt hur diskurser om sorg och rättvisa integreras i deras samvaro. Genom att observera samlingens stämning och de konversationer som uppstod, kan vi förstå hur gemenskapen skapar och upprätthåller ett kollektivt minne av historiska händelser, särskilt det armeniska folkmordet 1915.

Musiken som spelades, med texter som innehöll meningar om sorgen för händelsen 1915, fungerar som en form av kulturell diskurs. Den skapar och förstärker narrativet om sorg och minne inom gemenskapen. Genom att inkludera dessa element i festliga sammanhang förstärks betydelsen av att minnas och hedra det förflutna som en central del av deras identitet.

Skålderemonin, där det alltid skålas för sorgen armeniska folket har gått igenom, är en rituell handling som också fungerar som en form av diskurs. Genom dessa skålar konstrueras och förmedlas känslor av gemenskap och solidaritet. Samtidigt diskuteras rättvisans möjlighet under dessa ceremonier, vilket visar på en framtidstro och en önskan om förändring.

Konversationerna som uppstår under dessa skålderemonier och evenemang ger utrymme för en mängd olika perspektiv och röster inom gemenskapen. Detta mångfald av åsikter och erfarenheter skapar olika diskurser som speglar individens och gemenskapens komplexitet. Diskurserna som uppstår under dessa interaktioner hjälper till att forma och förändra gemenskapens normer och värderingar över tid.

Man kan alltså säga att diskursteoretiska perspektiv belyser hur språk och ritualer inom den armeniska gemenskapen konstruerar och förmedlar minnet av det armeniska folk mordet. Genom dessa diskurser skapas och upprätthålls en gemensam identitet, som omfattar både sorgen över det förflutna och en strävan efter rättvisa i framtiden.

Något som framkom mycket i observationerna som redan har nämnts lite ovanför är musik och konst. Mycket känslor visas genom musik och annat ritual. Inom konst och kreativt uttryck ser vi hur olika former av konstnärliga skapelser, såsom musik, konstverk och andra estetiska uttryck, används för att kommunicera och förstärka gemenskapens känslor av sorg, minne och strävan efter rättvisa. Genom dessa konstnärliga medel kan komplexa känslor och tankar om folk mordet förmedlas på ett sätt som går bortom ord och når djupt in i människors känsloliv.

Dessutom framkommer hur konst och kreativt uttryck används för att belysa historiska och identitetsmässiga frågor. Genom att skapa och dela berättelser, illustrationer och andra konstnärliga verk blir det ett sätt att föra arvet av folk mordet vidare till framtida generationer. Konsten blir således en kanal för att bevara och överföra minnet av händelserna till kommande generationer.

Avslutande diskussion

Genom en formell ansats syftar forskningen som utförts till att bidra med ökad kunskap om sambandet mellan historiska trauman och förandet av individuell och kulturell identitet hos personer med armenisk bakgrund. Huvudpunkten var alltså att ta reda på hur personen med armenisk bakgrund i Sverige berättar om folkmordet 1915 och hur det har påverkat traditioner, religion osv.

Undersökningen utfördes med hjälp av det material som samlats in genom intervjuer och observation, sedan analyserades de med hjälp av fenomenologi och diskursteori. Med hjälp av dessa teorier kunde jag enkelt analysera de olika diskurserna som kan påverka olika aspekter och faktorer, i detta fall förandet av folkgrupp eller identitet i sig.

Första frågeställningen handlade om att ta reda på hur personer med armenisk bakgrund i Sverige berättar om folkmordet 1915. I stora drag har materialet visat sig vara likt beroende på ålder och kön samt andra faktorer. De flesta har sedan ung ålder blivit informerade om händelse och på sätt och vis bär med sig det under sin vardag. Det är ganska tydligt att de flesta har inom sin familj växt upp med diskussioner och berättelser om detta, däremot har inte alla fått lära sig detta då mycket beror på vart du har växt upp och ifall skolan har valt att prata om det. Ett begrepp som kom upp mycket under undersökningens gång är *rättvisa*, något som alla intervjupersoner visade sig sträva efter. Detta kopplades till det begreppet kroppsschema inom fenomenologin som innebär att man får in vanor sedan ung ålder, vilket i detta fall är strävan åt rättvisa. Mycket av sin identitet påverkas av hur du växer upp och vad du går igenom. Det visade sig att många identitet har på sätt och vis, omedvetet påverkats av detta och format dem till viss del hur de idag är och agerar till vissa situationer. Som i det stora hela kan kopplas till begreppet livsvärld, där saker och ting formar ens identitet under sin livs gång baserat på olika händelser, situationer och upplevelser.

Andra och sista frågeställningen handlade om hur detta i sin tur har påverkat traditioner, religion och andra liknande aspekter. En tydlig röd tråd och gemensam nämnare inom kategorin traditioner var den 24 april som är minnesdagen för folkmordet 1915. Det visade sig att inom traditioner så är minnesdagen en stor och minnesfull dag för alla där det armeniska folkmordet uppmärksammas extra mycket. Olika diskurser inom kategorierna

traditioner och religioner spelar roll och har sin stora betydelse. En summering av kategorin religion är att det är väldigt individuellt, men i det stora hela så har det inte varit en stor påverkan alls. Händelsen har inte påverkat dem för den tron de har och skulle ha haft i andra fall. Hur generationerna kommer fortsätta se på händelsen och ifall det finns skillnader mellan de olika generationerna diskuterades. I detta fall också finns det olika diskurser såsom global dispersion, äldre och yngre generationer, därav kan det i framtiden se olika ut hur händelsen kommer föras vidare och vad för betydelse det kommer att ha.

Slutsatsen av observationerna inom den armeniska gemenskapen ger insikter om hur det armeniska folk mordet 1915 kontinuerligt formar medlemmarnas identitet. Samtalen sträcker sig över tid och rum, där individer söker förstå och ge mening åt sina erfarenheter kopplade till folk mordet. Trots geografiska och kulturella skillnader mellan armenier från olika områden framkommer en stark enhetskänsla inom gemenskapen, vilket tydligt kan ses genom scoutkåren och lokalen. Musik, skål ceremonier och andra ritualer fungerar som kulturella uttryck som aktivt förmedlar minnet av folk mordet och bidrar till en kollektiv identitet. Samtalen om rättvisa indikerar en framtidstro och en strävan efter förändring. Genom diskursteoretiska perspektiv blir det tydligt hur språk och ritualer inom gemenskapen aktivt konstruerar och förmedlar minnet av folk mordet, vilket är en levande och aktiv del av deras vardag.

Vidare forskning om armeniska folk mordet 1915 kan utforska olika aspekter, inklusive orsaker, händelser under folk mordet, konsekvenser, politiska dimensioner och kulturella påverkningar. Exempel på teman inkluderar att analysera politiska beslut bakom folk morden, undersöka individuella upplevelser under händelserna, utvärdera långsiktiga konsekvenser m.m. Ett annat sätt är att vidareforska i ämnet religion, tradition och dess påverkan. Vidare forskning kan även ske längre fram i tiden för att utforska kring de kommande generationerna kopplat till den nuvarande generationen. Ämnet är omfattande och öppnar upp för forskning inom olika discipliner och små teman som kan ge en djupare förståelse av detta historiska trauma.

Käll- och litteraturförteckning:

Otryckta källor

Samtliga otryckta källor finns hos författaren

Intervju Anna: 09/11-2023, 00:50:31

Intervju Bella: 09/11.2023, 00:43:02

Intervju Julia: 13/11-2023, 00:55:32

Intervju Adam: 13/11-2023, 00:39:56

Intervju Alex: 13/11-2023, 00:48:23

Intervju Liam: 23/11-2023, 00:57:15

Observation 1: 12/11-2023 20.00-22.00

Observation 2: 17/11-2023 13.00-15.00

Tryckta källor

Adjam, M. (2017). Minnesspår: hågkomstens rum och rörelse i skuggan av flykt. Höör: Brutus Östlings bokförlag Symposion.

Ahrne, G. & Svensson P, Eriksson-Zetterquist, U, Latander, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Berg, L. (2007). Internationallistas: identifikation och främlingskap i svenska solidaritetsarbetares berättelser från Nicaragua. Umeå: h:ström - Text & kultur.

Berger, Peter L. & Luckmann, T. (1967) (1966). *The Social Construction of Reality. A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Doubleday Anchor Books.

Ehn, B & Klein, B. (1994). "*Från erfarenhet till text*. Om kulturvetenskaplig reflexivitet.

Gunnarsson Payne, J. (2017). "Från politisk diskursteori till etnologiska diskursanalyser", I: Gunnarsson Payne, Jenny & Magnus Öhlander (red.) *Tillämpad kulturteori*. Lund:

Studentlitteratur

Högström, K. (2017). "Fenomenologi", I: Gunnarsson Payne, Jenny & Magnus Öhlander (red.) *Tillämpad kulturteori*. Lund: Studentlitteratur.

Jepson Wigg, U. (2008). *Bryta upp och börja om: berättelser om flyktingskap, skolgång och identitet* (1. uppl.). Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för beteendevetenskap och lärande. (Linköping studies in behavioural science, 1654-2029; nr. 136).

Kaijser, L. Öhlander, M. Gradén, L. Fägerborg, E. Silvé, E. Pripp, O. Hyllén-Cavallius, S. Hörnfeldt, H. (2011). "Etnologiskt fältarbete"

Klein, B. (1990). "Transkribering är en analytisk akt." *Rig* 1991:2:41-65

Laclau, E & Mouffe, C. (1985). *Hegemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. London & New York: Routledge

Elektroniska källor

Gaunt, D. (2015). Folkmordet 1915. Levandehistoria.se

<https://www.levandehistoria.se/fakta/folkmord/folkmordet-1915> [27-10-23]

Bilagor

Intervjufrågor

Din relation till folkmordet?

- Hur länge har du bott i Sverige?
- Vad har du för koppling till Armeniska folkmordet?
- Hur har du fått information om händelsen?
- Kan du dela med dig av någon specifik berättelse om folkmordet?

Din påverkan av folkmordet?

- Tror du att det på något sätt har format din identitet?
- Tror du att folkmordet på något sätt har påverkat och formulerat dina familjens eller gemenskapens vardag (traditioner, religion osv)?
- Isåfall på vilket sätt?

Följdfrågor- Religiös påverkan:

- Är du religiös/troende?
- Tror du att händelsen har påverkat din religiösa tro?

Framtid:

- Hur tror du det kommer påverka den framtida generationen?